

Lech BOROWIEC

Stonkowate (*Coleoptera*, *Chrysomelidae*) Bieszczadów

Abstract. The author lists 158 species of the *Chrysomelidae* found in the Bieszczady Mts. (Poland). He discusses their occurrence in particular habitats and describes their zoogeographic characteristics. *Sclerophaedon carpathicus* and *Aphthona stussineri* have been recorded for the first time in Poland. Four species occur in Poland only in Bieszczady: the two mentioned above, *Asiorestia transylvanica* and *Psylliodes frivaldszkyi*.

Znajomość występowania stonkowatych (*Coleoptera*, *Chrysomelidae*) w Bieszczadach jest bardzo słaba. Do tej pory wykazano z tego terenu tylko kilkanaście gatunków. Natomiast sąsiadujące z Bieszczadami Pogórze Przemysko-Dynowskie, a zwłaszcza okolice Przemyśla, zostały faunistycznie dość dobrze poznane, głównie dzięki badaniom TRELLI (1930).

W badaniach nad stonkowatymi, obszar Bieszczadów potraktowano w ten sposób, że północną jego granicę stanowi linia Ustrzyki Dolne-Sanok, a zachodnią linia Sanok-Komańcza. Odpowiada to obszarowi przyjętemu w innych opracowaniach dotyczących fauny Bieszczadów publikowanych w „Fragmenta Faunistica” w roku 1971. Najintensywniejsze badania prowadzono jednak w rejonie wysokich Bieszczadów, na południe od Sanu i na wschód od potoku Wetlina.

Na niniejszą pracę składają się materiały zbierane przez autora w latach 1974–1975, 1977 i 1981. Wykorzystano ponadto bogaty zbiór stonkowatych zgromadzony przez pracowników Instytutu Zoologii PAN w Warszawie, prywatne zbiory T. DWORZYCKIEGO i A. GRUSZKI. Informacje o kilku gatunkach przekazał mi również doc. dr hab. A. WARCHAŁOWSKI. Ponadto, zacytowano informacje z piśmiennictwa o gatunkach, które nie zostały znalezione w kontrolowanych przeze mnie zbiorach. Kilka gatunków zbieranych w najbliższym

sąsiedztwie badanego terenu, a nie wykazanych z Bieszczadów, podano w spisie bez kolejnej numeracji. Istnieje duże prawdopodobieństwo odnalezienia ich również w Bieszczadach.

Charakterystyka florystyczna i zoologiczna Bieszczadów Zachodnich była publikowana wcześniej (ZARZYCKI 1971, PISARSKI 1971) toteż tu została pominięta.

W badaniach terenowych szczególnie byli mi pomocni mgr W. BOGATKO, dr J. BUSZKO, dr B. SOSZYŃSKI, dr M. SOSZYŃSKI, mgr D. TARNAWSKI i M. WANAT. Wszystkim tym osobom wyrażam podziękowanie. Dziękuję również T. DWOZYSKIEMU i A. GRUSZCE za wypożyczenie zbiorów prywatnych oraz drowi A. KUŚCE za udostępnienie kolekcji Instytutu Zoologii PAN w Warszawie.

Układ gatunków został przyjęty według WARCHAŁOWSKIEGO (1971, 1973 i 1978), natomiast nazewnictwo dostosowano do zasad kodeksu nomenklatury zoologicznej, toteż różni się ono w wielu przypadkach od tradycyjnego, przyjętego w „Kluczach do oznaczania owadów Polski”.

WYKAZ GATUNKÓW

— *Donacia versicolore* (BRAHM)

Beskid Niski: Krosno, V 1951, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i zachodnia Syberia. W Polsce pospolity. W Bieszczadach do tej pory nie odnaleziony, ale możliwy do wykazania, gdyż występuje tam roślina żywicielska, rdestnica pływająca — *Potamogeton natans* L.

1. *Donacia aquatica* (LINNAEUS)

Ustrzyki Górne, 12–22 VII 1981, 4 okazy na jeżogłówce — *Sparganium* sp.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Palearktyka. W Polsce pospolity.

2. *Donacia marginata* HOPPE

Ustrzyki Górne, 14 VII 1981, 7 okazów na jeżogłówce — *Sparganium* sp.

Rozmieszczenie: środkowe i południowe części Palearktyki Zachodniej. W całej Polsce pospolity.

3. *Donacia thalassina* GERMAR

Ustrzyki Górne, 14 VII 1981, 1 okaz na ponikle błotnym — *Heleocharis palustris* L.

Rozmieszczenie: północna i środkowa część Palearktyki. W całej Polsce pospolity.

4. *Donacia simplex* FABRICIUS

Ustrzyki Dolne, 30 VI 1953, 2 okazy, Ustrzyki Górne, 14–22 VII 1981, bardzo liczny na jeżogłówce — *Sparganium* sp.

Rozmieszczenie: prawie cała Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

—. *Donacia cinerea* HERBST

Posada Rybotycka k. Przemysła, 29 V 1958, 1 okaz.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa, Syberia Zachodnia. W całej Polsce pospolity. W Bieszczadach jeszcze nie odnaleziony, ale bliskość stanowisk na Pogórzu Przemyskim i obecność roślin żywicielskich, pałek — *Typha* spp. w niższych partiach Bieszczadów pozwala przypuszczać, że występuje on na tym terenie.

5. *Plateumaris discolor* (PANZER)

Łukawica k. Leska, 1 VI 1958, 3 okazy, Komańcza, 10 VII 1974, liczny na turzycach — *Carex* spp., Wola Michowa, 10–17 VII 1974, liczny na turzycach — *Carex* spp.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa. W całej Polsce bardzo pospolity.

6. *Plateumaris consimilis* (SCHRANK)

Zatwarnica (Suche Rzeki), Pasma Żuków, Smolnik n. Sanem, Jasło k. Cisny, Ustrzyki Górne, Moczarne, Bereżki, Habkowce, Czarna, dolina Wołosatki, na turzycach — *Carex* spp., spotykany niekiedy w wielkiej liczbie.

Rozmieszczenie: północne i środkowe części Palearktyki. W całej Polsce pospolity.

—. *Plateumaris affinis* (KUNZE)

Beskid Niski, Krosno, V 1951, 1 okaz.

Rozmieszczenie: środkowa i wschodnia Europa, Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce, ale w okolicach podgórskich rzadki. Do odnalezienia na łąkach w dolinie Sanu poniżej Myczkowców.

7. *Orsodacne cerasi* (LINNAEUS)

Wola Michowa, Maniów, Zatwarnica (Suche Rzeki), Bereżki, Łukawica, Piekło, Zwór Habkowce, Czarna, Dolina Terebowca, Szeroki Wierch, wszędzie liczny, szczególnie na kwiatach wiązówki błotnej — *Filipendula ulmaria* L.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia po dolinę Jeniseju. W całej Polsce bardzo pospolity.

8. *Zeugophora flavicollis* (MARSHAM)

Wola Michowa, 13 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa. W całej Polsce pospolity.

9. *Lema cyanella* (LINNAEUS)

Ustrzyki Górne, 28 VI 1953, 1 okaz, Mików, 14 VII 1974, 1 okaz. Złowiony też w Beskidzie Niskim: Krosno, VIII 1951, 1 okaz.

Rozmieszczenie: prawie cała Palearktyka. Występuje w całej Polsce, ale niezbyt częsty.

10. *Lema erichsoni* SUFFRIAN

Czarna, 9 VI 1970, 1 okaz. Złowiona też w okolicach Przemyśla: 25 V 1958, 1 okaz.
Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa. Występuje w całej Polsce.

11. *Lema gallaeciana* HEYDEN

Komańcza, Mików, Maniów, Zatwarnica (Suche Rzeki), Lutowiska, kilkaset okazów.
Rozmieszczenie: środkowa i wschodnia Europa, Syberia Zachodnia. W całej Polsce bardzo pospolity.

12. *Lema melanopus* (LINNAEUS)

Komańcza, Mików, Maniów, Zatwarnica (Suche Rzeki), kilkaset okazów. Na poloninach tylko dwukrotnie: Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz, Bukowe Berdo, 18 IX 1968, 1 okaz.
Rozmieszczenie: Palearktyka Zachodnia. W całej Polsce bardzo pospolity.

13. *Liliocerus merdigera* (LINNAEUS)

Wola Michowa, Zatwarnica (Suche Rzeki), Wołosate, Muczne, Ustrzyki Górne, Cisna, Habkowce, Tarnica, Krzemień, Szeroki Wierch, Polonina Caryńska, ponad 100 okazów.
Rozmieszczenie: Europa, Azja i Ameryka Środkowa. W całej Polsce pospolity.

—. *Labidostomis tridentata* (LINNAEUS)

Beskid Niski: Rezerwat Prządki k. Krosna, VI 1952, 2 okazy, Pogórze Przemyskie: Posada Rybotycka, 30 V 1958, 1 okaz.

Rozmieszczenie: południowa i środkowa Europa, południowa Syberia, Mongolia i północne Chiny. Występuje w całej Polsce z wyjątkiem dzielnic północno-wschodnich, ale wszędzie rzadki. W Bieszczadach do odnalezienia na kserotermicznych stokach doliny Sanu w okolicach Studennego.

14. *Labidostomis longimana* (LINNAEUS)

Wola Michowa, 11 VII 1974, 1 okaz, Ustrzyki Dolne, 2 VIII 1963, 1 okaz, Zwór, 25 VII 1967, 1 okaz, Falowa, 23 VII 1969, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. W całej Polsce pospolity.

15. *Clytra quadripunctata* (LINNAEUS)

Stuposiany, 14 VI 1958, 2 okazy, Baligród, 23 VI 1959, 1 okaz, Wola Michowa, 13 VII 1974, 1 okaz, Zatwarnica, 29 VII 1974, 1 okaz na iwie — *Salix caprea* L. Złowiona też w Beskidzie Niskim: Góra Cergowa k. Krosna, 4 VI 1971, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce.

16. *Smaragdina salicina* (SCOPOLI)

Komańcza, Mików, Maniów, Wola Michowa, Habkowce, Krysowa, Smolnik n. Sanem, Duszatyń, Dolina Terebowca, Ustrzyki Górne, Wołosate, Szeroki Wierch, Połonina Caryńska, na olszy szarej – *Alnus incana* (L.) i wierzbach – *Salix* spp. łowiony w licznych okazach.

Rozmieszczenie: Europa i północna Azja po środkowe Chiny. W całej Polsce bardzo pospolity.

17. *Coptocephala rubicunda* (LAICHARTING)

Koziniec k. Myczkowców, 23 VII 1967, 2 okazy.

Rozmieszczenie: południowa i środkowa Europa na wschód po dolinę Dniestru. W Polsce tylko na kserotermach w południowej i środkowej części kraju.

18. *Pachybrachis hieroglyphicus* (LAICHARTING)

Mików, 13 VII 1974, 2 okazy, Maniów, 15 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce.

19. *Pachybrachis sinuatus* MULSANT et REY

Pasmo Żuków, 23 VI 1953, 1 okaz, Ustrzyki Dolne, 30 VI 1953, 1 okaz, Moczarne, 19 VII 1967, 1 okaz, Falowa, 21 VII 1968, 2 okazy.

Rozmieszczenie: południowa część środkowej Europy, Basen Karpacki, Półwysep Bałkański. Występuje w południowej Polsce, nieco częściej na przedgórzach.

20. *Cryptocephalus octopunctatus* (SCOPOLI)

Mików, Zatwarnica (Suche Rzeki), Dwernik, Piekło k. Baligrodu, Łukawica, Szeroki Wierch, Dolina Caryńska, Habkowce, Moczarne, Dolina Terebowca, Otryt-Hulskie, 22 okazy złowiono głównie na olszy szarej – *Alnus incana* (L.)

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce.

21. *Cryptocephalus sexpunctatus* (LINNAEUS)

Łopieninka, 25 VII 1968, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), 16 VII 1974, 1 okaz na olszy szarej – *Alnus incana* (L.).

Rozmieszczenie: Europa i północna Azja. Występuje w całej Polsce, ale rzadki. Nieco częściej spotykany na przedgórzach.

22. *Cryptocephalus quinquepunctatus* (SCOPOLI)

Zatwarnica (Suche Rzeki), 11 VII 1974, 4 okazy na olszy szarej – *Alnus incana* (L.), Berchy Górne, 12 VIII 1980, 11 okazów. Znaleziony też w Beskidzie Niskim: Czarnorzeki k. Krosna, VI 1952, 1 okaz.

Rozmieszczenie: góry i przedgórze Europy Środkowej, Podole, Ukraina i przedgórze Kaukazu. W Polsce znany z Wielkopolski, Śląska i całego łuku Karpat, ale wszędzie bardzo rzadki.

23. *Cryptocephalus bipunctatus* (LINNAEUS)

Otryt-Hulskie, 22 VI 1953, 1 okaz, Moczarne, 19 VII 1967, 2 okazy, Bereżki, 13 VII 1968, 1 okaz, Wola Michowa, 9 VII 1974, 1 okaz, Mików, 14 VII 1974, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), 12 VII 1974, 1 okaz na koniczynie — *Trifolium* sp. Okazy z Zatwarnicy i Bereżek należą do rzadkiej formy melanistycznej.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia. Występuje w całej Polsce.

24. *Cryptocephalus biguttatus* (SCOPOLI)

Mików, 14 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia. Występuje w całej Polsce, ale dość rzadki.

25. *Cryptocephalus aureolus* SUFFRIAN

Wola Michowa, Łukawica, Habkowce, Chryszczata, Czarna, Zatwarnica (Suche Rzeki), Połonina Wetlińska, Tarnica, Ustrzyki Górne, Smolnik n. Sanem, VI–VII i IX, kilkaset okazów. Złowiony też na Pogórzu Przemyskim: Posada Rybotycka, 30 V 1958, 2 okazy. Chrząszcze łowiono głównie na żółto kwitnących kwiatach z rodziny złożonych — *Compositae*. Wszystkie okazy należą do formy ubarwionej zielono.

Rozmieszczenie: Europa. Występuje w całej Polsce, ale liczniej na przedgórzach i w górach.

26. *Cryptocephalus sericeus* (LINNAEUS)

Wola Michowa, 11 VII 1974, 1 okaz, Wołosate, 8 VIII 1975, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce, ale na przedgórzach i w górach rzadki.

27. *Cryptocephalus hypochoeridis* (LINNAEUS)

Otryt, Patryja, Bereżki, Moczarne, Polana, Buk k. Dolżycy, Habkowce, Zatwarnica (Suche Rzeki), Połonina Wetlińska, Krzemień, Halicz, kilkaset okazów złowiono na żółto kwitnących kwiatach z rodziny złożonych — *Compositae*.

Rozmieszczenie: Palearktyka Zachodnia. Spotykany w całej Polsce, nieco częściej w górach i na przedgórzach.

28. *Cryptocephalus violaceus* LAICHTING

Łukawica k. Leska, 1 VI 1958, 1 okaz.

Rozmieszczenie: południowa i środkowa Europa, Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce, głównie w środowiskach o charakterze kserotermicznym.

29. *Cryptocephalus marginatus* FABRICIUS

Tarnica, 5 VIII 1975, 1 samica na olszy zielonej — *Alnus viridis* (CHAIX).

Rozmieszczenie: południowa i środkowa Europa. W Polsce bardzo rzadki, znany z południowych dzielnic.

30. *Cryptocephalus frenatus* LAICHARTING

Wola Michowa, 13 VII 1974, 1 okaz, Dolina Terebowca, 4 IX 1977, 3 okazy. Złowiony też w Beskidzie Niskim: Krosno, VI–VIII 1944, kilkanaście okazów.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce.

31. *Cryptocephalus moraei* (LINNAEUS)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Polonina Caryńska, Polonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór. Jeden z najliczniej łowionych gatunków. Owady dojrzałe i larwy występują niekiedy w wielkiej liczbie na dziurawcach — *Hypericum* spp.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. W całej Polsce bardzo pospolity.

32. *Cryptocephalus flavipes* FABRICIUS

Habkowce k. Leska, 25 VII 1969, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa, Azja Mniejsza, Syberia Zachodnia i Środkowa. Wykazany z całej Polski, ale częstszy w południowych dzielnicach.

33. *Cryptocephalus vittatus* FABRICIUS

Wola Michowa, VII 1974, liczny, Polonina Wetlińska, 24 VIII 1975, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Europa. Występuje w całej Polsce, ale częstszy w okolicach podgórskich.

34. *Cryptocephalus chrysopus* GMELIN

Wola Michowa, 13 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: środkowa i południowa Europa. Występuje w zachodniej, środkowej i południowej Polsce, częstszy na pogórzu.

35. *Cryptocephalus ocellatus* DRAPIEZ

Ustrzyki Dolne, 30 VI 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: środkowa i południowo-wschodnia Europa, Azja Mniejsza i Kaukaz. Występuje w całej Polsce.

36. *Cryptocephalus labiatus* (LINNAEUS)

Otryt-Hulskie, Cisna, Bereżki, rezerwat Wołosatka, Koziniec, Habkowce, Ustrzyki Górne, Połonina Wetlińska, Połonina Caryńska, Szeroki Wierch, Krzemień, Halicz, VI-VII i IX, 36 okazów.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia na wschód do Mongolii. Występuje w całej Polsce.

37. *Cryptocephalus pusillus* FABRICIUS

Otryt-Hulskie, 20 VII 1965, 1 okaz, Piekło, 21 VII 1967, 1 okaz, Maniów, 16 VII 1974, 1 okaz, Wola Michowa, 18 VII 1974, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 13 VIII 1975, 2 okazy. Wszystkie należą do melanistycznej formy znanej pod nazwą ab. *marshami* WEISE.

Rozmieszczenie: Europa. Występuje w całej Polsce.

38. *Bromius obscurus* (LINNAEUS)

Przysłup, Otryt, Moczarne, Bereżki, Zatwarnica (Suche Rzeki), Ustrzyki Górne, Szeroki Wierch, Rozsypaniec, kilkaset okazów złowiono na wierzbownicach – *Epilobium* spp., 6 z nich należało do odmiany barwnej z brązowymi pokrywami.

Rozmieszczenie: cała Palearktyka. Występuje w całej Polsce, ale częstszy na przedgórzach.

39. *Pachnephorus pilosus* (ROSSI)

Polana k. Ustrzyk Dolnych, 22 VI 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa. Występuje w całej Polsce.

40. *Leptinotarsa decemlineata* (SAY)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, wszędzie łowiono pojedyncze okazy, jedynie w pobliżu osiedli liczniejsza. Na połoninach obserwowano żerowanie na psiance słodkogórz – *Solanum dulcamara* L.

Rozmieszczenie: Ameryka Północna i Środkowa, Europa. W całej Polsce bardzo pospolity.

41. *Chrysolina globipennis* (SUFFRIAN)

Otryt, Komańcza, Wola Michowa, Liszna, Łopieninka, Dwernik, Zatwarnica (Suche Rzeki), Ustrzyki Górne, Wołosate, Połonina Wetlińska, Szeroki Wierch, Tarnica, Bukowe Berdo, ponad 100 okazów. Owady dojrzałe spotyka się najczęściej żerujące na miętach – *Mentha* spp. lub pod kamieniami.

Rozmieszczenie: dokładnie nie ustalone, gdyż gatunek ten uchodził jedynie za odmianę *Chrysolina coerulea* (OLIVIER). Z całą pewnością występuje w Kar-

patach na zachód do Pienin. W Polsce znany z Pienin, Beskidu Niskiego i Wschodniego oraz Bieszczadów. Węgrzecki (1963) podaje z Bieszczadów *Ch. coerulea* (OL.) na podstawie okazów łowionych w Komańczy. Odnosne okazy znajdujące się w zbiorze Instytutu Zoologii PAN w Warszawie należą jednak do *Ch. globipennis* (SUFFR.).

42. *Chrysolina herbacea* (DUFTSCHMID)

Ustrzyki Dolne, Komańcza, Mików, Maniów, Wola Michowa, Czarna, Ustrzyki Górne, Wołosate, Wetlina, Zatwarnica, Dwernik, na miętach – *Mentha* spp. jeden z najliczniejszych stonkowatych w Bieszczadach.

Rozmieszczenie: środkowa i południowa Europa, północna Afryka, Azja Mniejsza i Środkowa. W całej Polsce bardzo pospolity.

43. *Chrysolina modesta coeruleans* (SCRIBA)

Ustrzyki Górne, 3 VI 1958, 3 okazy, VI 1971, 1 okaz.

Rozmieszczenie: góryste obszary środkowej i południowej Europy; w Azji Mniejszej i Środkowej, Pakistanie i Północnych Indiach występują inne podgatunki. W Polsce w górach i na przedgórzach.

44. *Chrysolina polita* (LINNAEUS)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowska, Łukawica, k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Polonina Caryńska, Polonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, na wilgotnych łąkach i wzdłuż potoków, na miętach – *Mentha* spp., jeden z najpospolitszych i najliczniejszych stonkowatych w Bieszczadach.

Rozmieszczenie: Europa, Azja Mniejsza i Środkowa i Syberia. W całej Polsce bardzo pospolity.

45. *Chrysolina staphylea* (LINNAEUS)

Cisna, 26 IX 1953, 1 okaz, Otryt-Hulskie, 12 IX 1970, 1 okaz, Wola Michowa, 10 VII 1974, 2 okazy, Polonina Wetlińska, 12 VII 1974, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 23 IX 1975, 1 okaz, Wetlina, 12 VIII 1980, 1 okaz, Dolina Terebowca, 12–16 VII 1981, 3 okazy.

Rozmieszczenie: Holarktyka. Występuje w całej Polsce.

46. *Chrysolina rufa* (DUFTSCHMID)

Tarnica, 16 VIII 1975, 23 VI 1977, 8 VII 1981, 3 okazy, Nowy Łupków k. Sanoka, 29 V 1970, 1 okaz, Wola Michowa, 20 VII 1974, 1 okaz, Ustrzyki Górne, VI 1971, 15–17 VII 1981, 6 okazów, Wielka Rawka, 15 VII 1981, 1 okaz, Krzemień, 23 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: góry obu republik niemieckich, Alpy, Sudety, Karpaty i Góry Dynarskie. Rozmieszczenie w Polsce nieznanne, bowiem do tej pory,

w literaturze, pod nazwą *Ch. rufa* kryją się dwa gatunki — *Ch. rufa* (DUFT.) i *Ch. lapidaria* BECH. Na podstawie rewizji polskich zbiorów mogę stwierdzić, że *Ch. rufa* jest w Polsce znacznie rzadsza niż *Ch. lapidaria*, jakkolwiek występuje w całych Sudetach i Karpatach.

47. *Chrysolina lapidaria* BECHYNE

Otryt-Hulskie, Habkowce, Moczarne, Stuposiany, Zatwarnica, Dolina Terebowca, Polonina Wetlińska, Dolina Wetlińska, Ustrzyki Górne, Szeroki Wierch, Tarnica, Krzemień, Kińczyk Bukowski, ponad 100 okazów. Owady dojrzałe spotyka się na ścieżkach, pod kamieniami, lub żerujące na lepiężnikach — *Petasites* spp. Roślina żywicielska nie była do tej pory znana.

Rozmieszczenie: słabo poznane. Wykazywany z Sudetów i Karpat na południe po Czarnohorę. W Polsce w Sudetach i Karpatach dość pospolity.

48. *Chrysolina umbratilis* (WEISE)

Szeroki Wierch, 26 V 1969, 1 okaz, Moczarne, 29 V 1969, 4 okazy, Ustrzyki Górne, VI 1971, 1 okaz, 20 VIII 1975, 1 okaz, Muczne, 3 IX 1975, 1 okaz.

Rozmieszczenie: góry środkowej Europy. W Polsce występuje w całych Sudetach i Karpatach.

49. *Chrysolina marcasitica* (GERMAR)

Zatwarnica, Berezki, Widelki, Moczarne, Dolina Terebowca, Ustrzyki Górne, Wołosate, Polonina Caryńska, Bukowe Berdo, Halicz, IV–VII, zwykle pojedynczo, jedynie w Zatwarnicy VIII 1975 obserwowano bardzo liczny pojaw na świerżabkach — *Chaerophyllum* spp.

Rozmieszczenie: Alpy, Sudety, Karpaty i góry Półwyspu Bałkańskiego. W Polsce występuje w całych Sudetach i Karpatach.

50. *Chrysolina purpurascens* (GERMAR)

Bukowe Berdo, 11 VI 1958, 1 okaz, Szeroki Wierch, 24 V 1966, 1 okaz, Rozsypaniec, 9 V 1968, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), 16 VII 1974, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 14 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Turynia, Czechy, Sudety i Karpaty. W Polsce występuje w całych Sudetach i Karpatach, ale rzadki.

51. *Chrysolina haemoptera* (LINNAEUS)

Baligród, 27 IX 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: południowa i środkowa Europa. Występuje w całej Polsce, ale częstszy jedynie na przedgórzach.

52. *Chrysolina diversipes* (BEDEL)

Wola Michowa, 13 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa. Występuje w całej Polsce.

53. *Chrysolina varians* (SCHALLER)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, jeden z najliczniejszych stonkowatych w Bieszczadach. Owady dojrzałe i larwy spotyka się na dziurawcach – *Hypericum* spp.

Rozmieszczenie: Europa, Algieria, Azja Mniejsza i Syberia po dolinę Irtyżu. Występuje w całej Polsce.

54. *Chrysolina hyperici* (FORSTER)

Ustrzyki Górne, 5 VI 1958, 1 okaz.

Rozmieszczenie: środkowa i południowa Europa, Azja Mniejsza i północna Afryka. Występuje w całej Polsce.

55. *Chrysolina cuprina* (DUFTSCHMID)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, jeden z najpospolitszych stonkowatych w Bieszczadach, na północnych stokach niekiedy w wielkiej liczbie. Owady dojrzałe i larwy żerują na dziurawcach – *Hypericum* spp.

Rozmieszczenie: centralne części Europy. W Polsce w Karpatach pospolita, w Sudetach znacznie rzadsza, stanowiska z niżej wymagają jeszcze sprawdzenia.

56. *Chrysolina marginata* (LINNAEUS)

Połonina Wetlińska, 13 VII 1974, 1 okaz. Złowiona też w Beskidzie Niskim: Krosno, IX 1953, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Europa, Azja Mniejsza i Środkowa, zachodnie Chiny. Występuje w całej Polsce.

— *Chrysolina oricalcia* (MÜLLER)

Beskid Niski: Krosno, 7 VII 1970, 3 okazy, Z Bieszczadów jeszcze nie wykazany, ale może się odnaleźć, zwłaszcza w piętrze pogórza.

Rozmieszczenie: Europa i południowo-zachodnia Azja. W Polsce znany z pojezierzy, Śląska, okolic Przemyśla i południowej Lubelszczyzny.

57. *Dlochrysa fastuosa* (SCOPOLI)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło,

Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica, Zwór, w pobliżu osiedli niekiedy w wielkiej liczbie. Owady dojrzałe i larwy żerują na jasnotach — *Lamium* spp. i poziewniku polnym — *Galeopsis laudanum* L.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia po Japonię. W całej Polsce pospolity.

58. *Oreina rugulosa* (SUFFRIAN)

Habkowce, Moczarne, Smolnik, Patryja, Lutowiska, Łopieninka, Komańcza, Zatwarnica, Połonina Wetlińska, Tarnica, VII–VIII, w poszczególne lata w zmiennej liczbie. W roku 1974 na północnych stokach Wetlińskiej i Caryńskiej wystąpił masowo na chabrze łąkowym — *Centaurea jacea* L. O bardzo obfitym pojawie w roku 1973 w rejonie pasma Żuków pisał WARCHAŁOWSKI (1974a).

Rozmieszczenie: góry środkowej i południowo-wschodniej Europy, pojedyncze stanowiska znane są też z Niżu Europejskiego. W Polsce pospolity jedynie w Bieszczadach, ponadto znany z Tatr, Podhala, Gorców, Pienin, Beskidu Niskiego, okolic Przemyśla i z Puszczy Białowieskiej. Do tego gatunku należy odnieść informacje WĘGRZECKIEGO (1963) o występowaniu w Bieszczadach, w okolicach Komańczy *Oreina tristis* (F.), co było spowodowane zamętem nomenklaturowym panującym przez wiele lat w omawianym rodzaju. Odnośne okazy, znajdujące się w zbiorze Instytutu Zoologii PAN w Warszawie, z całą pewnością należą do *O. rugulosa* (SUFFR.).

59. *Oreina intricata* (GERMAR)

Tarnica, 16 VIII 1965, 1 okaz, 5 VIII 1975, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), 11 VII 1974, 1 okaz na lepiężniku — *Petasites* sp., Połonina Wetlińska, 12 VII 1974, 2 okazy na starcu gajowym — *Senecio nemorensis* L., Bukowe Berdo, 11 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Alpy, Góry Dynarskie, Sudety i Karpaty. W Polsce w całym łuku sudecko-karpackim.

60. *Oreina alpestris* (SCHUMMEL)

Przysłup, Ustrzyki Górne, Bereżki, Zatwarnica (Suche Rzeki), Wołosate, Połonina Wetlińska, Bukowe Berdo, Szeroki Wierch, Tarnica, Krzemień, Halicz, dolina pod Rozsypancem, V–VII, około 100 okazów.

Rozmieszczenie: góry obu republik niemieckich, Czechy, Sudety i Karpaty. W Polsce w wyższych położeniach górskich pospolity.

61. *Oreina plagiata* (SUFFRIAN)

Tarnica, 25 VI 1953, 1 okaz należącej do odmiany ze zredukowaną ciemną smugą na szwie pokryw.

Rozmieszczenie: wschodnie Alpy, Góry Dynarskie i Karpaty. W Polsce lówiony tylko na Babiej Górze, w Tatrach i Goreach.

62. *Oreina virgulata* (GERMAR)

Zatwarnica (Suche Rzeki), Połonina Wetlińska, Połonina Caryńska, Bereżki, Dwernik, Ustrzyki Górne, dolina Wołosatki, Wielka Rawka, Bukowe Berdo, Szeroki Wierch, VII–IX, ponad 100 okazów złowiono na różnych gatunkach ostrożeńi – *Cirsium* spp. Większość okazów zabarwiona granatowo, tylko cztery tęczowe.

Rozmieszczenie: wszystkie góry południowej i środkowej Europy. W Polsce występuje w całym łuku sudecko-karpackim, ale pospolita tylko w Karpatach.

63. *Oreina cacaliae* (SCHRANK)

Otryt-Hulskie, 25 VI 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: góry południowej i środkowej Europy. W Polsce występuje w całym łuku sudecko-karpackim, ale znacznie pospolitsza w zachodniej części zasięgu.

64. *Gastrophysa polygoni* (LINNAEUS)

Mików, 14 VII 1974, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 15 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: prawie cała Palearktyka i Ameryka Północna. Występuje w całej Polsce, ale w górach rzadki.

65. *Gastrophysa viridula* (DEGEER)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, jeden z najliczniejszych stonkowatych w Bieszczadach. Łowiony na różnych gatunkach szczawiów – *Rumex* spp.

Rozmieszczenie: Europa, Kaukaz i Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce, najliczniej w okolicach górskich i podgórskich, oraz na terenach synantropijnych.

66. *Phaedon laevigatus* (DUFTSCHMID)

Wołosate, 3 VI 1958, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa od Pirenejów po Ural, głównie w okolicach górskich i podgórskich. W Polsce znany z Sudetów i Karpat oraz z pogórza.

67. *Phaedon cochleariae* (FABRICIUS)

Ustrzyki Górne, 8 VI 1958, 1 okaz, 6 VIII 1975, 1 okaz, 14 VII 1981, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), VII 1974, liczny, Dolina Terebowca, 12 VII 1981, 2 okazy.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

68. *Phaedon armoraciae* (LINNAEUS)

Dolina Wołosatki, 14 VII 1981, 1 okaz, dolina pod Rozsypańcem, 23 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa i Syberia Zachodnia. Występuje w całej Polsce.

69. *Sclerphaedon carniolicus* (GERMAR)

Hyrłata, Czarna, Piekło, Stuposiany, Bereżki, Polonina Wetlińska, Polonina Caryńska, Bukowe Berdo, Szeroki Wierch, Tarnica, Krzemień, Kińczyk Bukowski, bardzo liczny na gwiazdnicy gajowej – *Stellaria nemorum* L. W niektórych miejscach na powierzchni 100 m² można było złowić ponad 500 larw i imago. Znaleziony też na Pogórze Przemyskim: Rybotyce, 29 VI 1958, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Alpy, góry obu republik niemieckich, Sudety, Karpaty i Góry Dynarskie. W Polsce występuje w całym łuku sudecko-karpackim.

70. *Sclerphaedon carpathicus* WEISE

Jasło k. Cisny, 16 VII 1963, 2 okazy, Widelki, 28 V 1969, 4 okazy, Ustrzyki Górne, 12 VIII 1975, 1 okaz, 20 VII 1981, kilkaset okazów na jednym stanowisku. Chrząszcze żerowały na knieci błotnej – *Caltha palustris* L.

Rozmieszczenie: Karpaty Południowe i Wschodnie. W obecnych granicach Polski nie wykazywany. Dotychczasowe, ogólnikowe informacje o występowaniu w Polsce dotyczą Czarnohory (ŁOMNICKI 1884, WEISE 1888, 1891, HORION 1951, BROVDIJ 1977).

71. *Hydrothassa marginella* (LINNAEUS)

Sokoliki k. Tarnawy, 10 V 1968, 7 okazów, Komańcza, 7 V 1970, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 14 VII 1974, 1 okaz, Wołosate, 8 VIII 1975, 1 okaz na knieci błotnej – *Caltha palustris* L., Polonina Wetlińska, 10 VIII 1975, 1 okaz, dolina Wołosatki, 14 VII 1981, 4 okazy.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa, zachodnia Syberia. Występuje w całej Polsce.

72. *Prasocuris junci* (BRAHM)

Dolina pod Rozsypańcem, 23 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa, Kaukaz i północny Kazachstan. Występuje w całej Polsce.

73. *Prasocuris phellandri* (LINNAEUS)

Wołosate, 8 VIII 1975, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Holarktyka. Występuje w całej Polsce.

74. *Linacidea aenea* (LINNAEUS)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Lutowska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, zbcza

Caryńskiej i Wetlińskiej, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, w zaroślach olszy szarej — *Alnus incana* (L.), łowiony w licznych okazach.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Palearktyka. W całej Polsce bardzo pospolity.

75. *Chrysomela vigintipunctata* (SCOPOLI)

Moczarne, 19 VII 1967, 2 okazy, Stuposiany, 6 V 1968, 1 okaz, Liszna k. Sanoka, 7 VII 1970, 8 okazów.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

76. *Chrysomela cuprea* FABRICIUS

Bereżki, 29 VI 1968, 25 okazów, Habkowce, 19 VII 1969, 1 okaz, Wola Michowa, 19 VII 1974, 1 okaz, Wołosate, 8 VII 1975, 4 okazy, 12 VII 1981, 3 okazy.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa, zachodnia i środkowa Syberia. Występuje w całej Polsce.

77. *Chrysomela populi* LINNAEUS

Wola Michowa, Ustrzyki Górne, Wołosate, na osikach — *Populus tremula* L. i wierzbach — *Salix* spp. liczny, Moczarne, 19 VII 1967, 1 okaz, Solina, 28 V 1970, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Palearktyka i północna część Obszaru Orientalnego. W całej Polsce pospolity.

78. *Chrysomela tremulae* FABRICIUS

Ustrzyki Górne, 14 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa, północna Azja i Ameryka Północna. W całej Polsce pospolity.

79. *Chrysomela saliceti* (WEISE)

Zatwarnica (Suche Rzeki), 26 VII 1974, 1 okaz na iwie — *Salix caprea* L.

Rozmieszczenie: środkowa i północna Europa. Występuje w całej Polsce.

80. *Gonioctena flavicornis* (SUFFRIAN)

Zatwarnica (Suche Rzeki), 11 VII 1974, 2 okazy na olszy szarej — *Alnus incana* (L.).

Rozmieszczenie: Fennoskandia, góry Europy Środkowej, Alpy i Karpaty Południowe. W Polsce znany tylko z Sudetów i okolic Przemyśla.

81. *Gonioctena viminalis* (LINNAEUS)

Komańcza, Moczarne, Ustrzyki Górne, Wołosate, Polonina Caryńska, Polonina Wetlińska, Zatwarnica (Suche Rzeki), V–VIII, kilkaset okazów złowiono na wierzbach — *Salix*

spp. Na iwie – *Salix caprea* L. dwukrotnie obserwowano masowy pojaw. Jeden okaz z Zatwarnicy należy do rzadko spotykanej, całkowicie melanistycznej odmiany.

Rozmieszczenie: Holarktyka. W całej Polsce pospolity.

82. *Gonioctena rufipes* (DEGEER)

Przysłop, 24 V 1969, 14 okazów, Wola Michowa, 9 VII 1974, 1 okaz, 13 VII 1974, 1 okaz, Wołosate, 3 VIII 1975, 2 okazy, Tarnica, 5 VIII 1975, 1 okaz; wszystkie łowiono na osikach – *Populus tremula* L.

Rozmieszczenie: Holarktyka. Występuje w całej Polsce.

83. *Gonioctena linnaeana* (SCHRANK)

Ustrzyki Górne, 8–12 VI 1958, 4 okazy, Łukawica, 1 VI 1958, 3 okazy, Chryszczata, 24 VII 1967, 1 okaz, Moczarne, 19 VII 1967, 3 okazy, Bereżki, 27 V 1969, 6 okazów.

Rozmieszczenie: Europa, zachodnia i środkowa Syberia. Występuje w całej Polsce, ale pospolity jedynie na przedgórzach.

84. *Gonioctena intermedia* (HELLIESSEN)

Bereżki, Szeroki Wierch, Ustrzyki Górne, Moczarne, Bukowe Berdo, Mała Rawka, Rozsypaniec, 14 okazów łowiono na czeremsze – *Padus avium* MILL. i jarzębinie – *Sorbus aucuparia* L.

Rozmieszczenie: Skandynawia, góry Środkowej Europy, wschodnie Alpy i Góry Dynarskie. Z Polski znany od niedawna, na podstawie okazów łowionych w Beskidzie Zachodnim i Niskim i powyższych, łowionych w Bieszczadach (LAZORKO 1963, BOROWIEC 1983).

85. *Gonioctena pallida* (LINNAEUS)

Bereżki, Moczarne, Widelki, Mików, Ustrzyki Górne, Wołosate, Połonina Caryńska, Tarnica, Dolina Terebowca, Rozsypaniec, kilkaset okazów złowiono na szerokolistnych wierzbach – *Salix* spp.

Rozmieszczenie: środkowa i północna Europa, Syberia i Ameryka Północna. Występuje w całej Polsce, najpospoliej w okolicach górskich i podgórskich.

86. *Gonioctena interposita* (FRANZ et PALMEN)

Łopieninka, Piekło, Sokoliki, Tarnawa, Zwór, Przysłop, Wołosate, Ustrzyki Górne, Zatwarnica (Suche Rzeki), Szeroki Wierch, Dolina Terebowca, Tarnica, bardzo liczny, niekiedy masowy na olszy szarej – *Alnus incana* (L.). Kilka okazów jest całkowicie melanistycznych.

Rozmieszczenie: góry środkowej Europy, Alpy, góry północnej części Półwyspu Bałkańskiego. W Polsce znany tylko z Bieszczadów i Beskidu Zachodniego.

87. *Phratora tibialis* (SUFFRIAN)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, łowiony w licznych okazach. Część osobników posiada cechy podgatunku nominotypowego, a część podgatunku *Ph. tibialis cornellii* (WEISE). Owady dojrzałe i larwy żerowały na różnych gatunkach wierzb — *Salix* spp.

Rozmieszczenie: środkowa Europa. Podgatunek nominotypowy zajmuje obszary powyżej łuku sudecko-karpackiego, podgatunek *Ph. tibialis cornellii* na południe od Karpatów. Bieszczady stanowią prawdopodobnie strefę przejściową między arealami obu podgatunków. Występuje w całej Polsce, pospolitszy w górach i na przedgórzach.

88. *Phratora laticollis* (SUFFRIAN)

Ustrzyki Górne, Wołosate, Tarnica, VIII 1975, bardzo liczny na osikach — *Populus tremula* L.

Rozmieszczenie: Palearktyka bez północnej Afryki. Spotykany w całej Polsce.

89. *Phratora vitellinae* (LINNAEUS)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, wszędzie najliczniejszy gatunek rodzaju. Owady dojrzałe i larwy łowiono na wierzbach — *Salix* spp. i osikach — *Populus tremula* L.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia do Korei. W całej Polsce bardzo pospolity.

90. *Timarcha metallica* (LAICHARTING)

Połonina Caryńska, Wielka Rawka, Ustrzyki Górne, dolina Wołosatki, Szeroki Wierch, Tarnica, Krzemień, Halicz, Rozsypaniec, Kińczyk Bukowski, Bukowe Berdo, V–IX, około 100 okazów.

Rozmieszczenie: góry środkowej i południowo-wschodniej Europy. W Polsce w Sudetach i Karpatach. Znany też z okolic Opola, Krakowa, Przemyśla, z Roztocza i Łysogór, a nawet Wielkopolskiego Parku Narodowego.

91. *Galerucella lineola* (FABRICIUS)

Ustrzyki Dolne, 20 VI 1953, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), VII 1974, liczny na wierzbach — *Salix* spp.

Rozmieszczenie: Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

92. *Galerucella tenella* (LINNAEUS)

Włosate, Bereżki, Łukawica, Zatwarnica (Suche Rzeki). VI–VII. bardzo liczny na wiązówce błotnej — *Filipendula ulmaria* L., Połonina Wetlińska, 14 VII 1981, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 17 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa, Syberia i północne Chiny. W całej Polsce pospolity.

93. *Galeruca tanacetii* (LINNAEUS)

Zatwarnica (Suche Rzeki), Ustrzyki Górne, Bereżki, Cisna, Habkowiec, VII–IX, około 100 okazów złowiono na krwawniku — *Achillea* sp. i wrotyczu — *Tanacetum* sp.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka po dorzecze Jeniseju. W całej Polsce pospolity.

94. *Galeruca pomonae* (SCOPOLI)

Mików, 14 VII 1974, 2 okazy, Zatwarnica, 11 VIII 1975, 1 okaz, Dolina Terebowca, 14 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia Zachodnia. Zawleczony do Ameryki Północnej. Występuje w całej Polsce.

95. *Lochmaea caprae* (LINNAEUS)

Pasmo Żuków, Komańcza, Habkowiec, Ustrzyki Górne, rezerwat Wołosatka, Połonina Caryńska, ponad 100 okazów złowiono na wierzbach — *Salix* spp. i topolach — *Populus* spp.

Rozmieszczenie: Palearktyka bez północnej Afryki. W całej Polsce pospolity.

96. *Phyllobrotica quadrimaculata* (LINNAEUS)

Maniów, 16 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i zachodnia Syberia. Występuje w całej Polsce.

97. *Luperus lyperus* SULZER

Maniów, 15 VII 1974, 3 okazy, Wola Michowa, 9 VII 1974, 3 okazy na olszy szarej — *Alnus incana* (L.).

Rozmieszczenie: Europa bez części śródziemnomorskiej, Syberia Zachodnia. W całej Polsce pospolity.

98. *Luperus flavipes* (LINNAEUS)

Otryt-Hulskie, 22 VI 1953, 1 okaz, Tarnica, 24 VI 1953, 1 okaz, Łukawica k. Leska, 1 VI 1958, 3 okazy, Smolnik n. Sanem, 17 VI 1958, 1 okaz, Przysłop, 24 V 1969, 1 okaz.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

99. *Luperus viridipennis* GERMAR

Bereźki, Ustrzyki Górne, Polonina Wetlińska, Polonina Caryńska, Szeroki Wierch, Tarnica, Halicz, VII–VIII, masowo na olszy zielonej — *Alnus viridis* (CHAIX) i olszy szarej — *Alnus incana* (L.).

Rozmieszczenie: góry środkowej Europy, Półwyspu Bałkańskiego i Kaukaz. W Polsce występuje w całym łuku sudecko-karpackim.

100. *Agelastica alni* (LINNAEUS)

Zatwarnica (Suche Rzeki), VII 1974, bardzo liczny na olszy szarej — *Alnus incana* (L.).

Rozmieszczenie: Palearktyka i znaczna część Ameryki Północnej. W całej Polsce bardzo pospolity.

101. *Phyllotreta vittula* (REDTENBACHER)

Maniów, 15 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Palearktyka bez Japonii. Występuje w całej Polsce.

102. *Phyllotreta nemorum* (LINNAEUS)

Baligród, Bereźki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Polonina Caryńska, Polonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, w niższych piętrach liczny, na połoninach łowiony pojedynczo.

Rozmieszczenie: Europa, Azja Mniejsza i Syberia Zachodnia. W całej Polsce pospolity.

103. *Phyllotreta undulata* KUTSCHERA

Baligród, Bereźki, Berehy Górne, Cisna, Czarna, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Jasło k. Cisny, Komańcza, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, w niższych piętrach liczny. Na połoninach tylko dwukrotnie: Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz, Halicz, 28 VII 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

104. *Phyllotreta vittata* (FABRICIUS)

Maniów, 15 VII 1974, 1 okaz, Wola Michowa, 18 VII 1974, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Eurazja i Ameryka Północna. W całej Polsce pospolity.

105. *Phyllotreta ochripes* (CURTIS)

Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa bez Półwyspu Iberyjskiego, Azja Mniejsza, Kaukaz i Syberia po Japonię. Występuje w całej Polsce.

106. *Phyllotreta atra* (FABRICIUS)

Wola Michowa, 14 VII 1974, 1 okaz na światło, 18 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa, Azja Mniejsza i Środkowa. W całej Polsce pospolicie.

107. *Phyllotreta cruciferae* (GOEZE)

Tarnica, 26 VII 1953, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Europa, północna Afryka, Azja Mniejsza i Środkowa. Występuje w całej Polsce.

108. *Aphthona lutescens* (GYLLENHAL)

Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa, północna Afryka, Azja Mniejsza i Środkowa. Występuje w całej Polsce.

109. *Aphthona euphorbiae* (SCHRANK)

Baligród, Bereźki, Berehy Górne, Chryszczata, Cisna, Czarna, dolina Wołosatki, Fałowa, Habkowiec, Jasło k. Cisny, Komańcza, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, w niższych piętrach liczny.

Rozmieszczenie: Europa, basen Morza Śródziemnego i Azja Środkowa. W całej Polsce pospolicie.

110. *Aphthona stussineri* WEISE

Halicz, 27 VII 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Góry Dynarskie, Wschodnia Austria, Karpaty Wschodnie i południowe. Bardzo rzadki gatunek, nowy dla fauny Polski.

111. *Aphthona atrovirens* (FÖRSTER)

Studenne k. Leska, 30 VIII 1976, 2 okazy.

Rozmieszczenie: południowa Europa i południowe części Europy Środkowej. W Polsce znany z okolic Cieszyna, Krakowa, Mszany Dolnej, Przemyśla, południowej Lubelszczyzny i z Pienin.

112. *Longitarsus succineus* (FOUDRAS)

Ustrzyki Górne, 17 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Palearktyka i znaczna część Obszaru Orientalnego. Występuje w całej Polsce.

113. *Longitarsus melanocephalus* (DEGEER)

Otryt, VII 1974, bardzo liczny.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

114. *Longitarsus kutscherai* RYE

Otryt, VII 1974, bardzo liczny.

Rozmieszczenie: prawie cała Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

115. *Longitarsus curtus* (ALLARD)

Zatwarnica (Suche Rzeki), 29 VII 1974, 2 okazy, Wołosate, 6 VIII 1975, 1 okaz, Pszczeliny, 18 IX 1975, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa i północny Kazachstan. Występuje w całej Polsce, ale pospolitszy w okolicach podgórskich.

116. *Longitarsus exoletus* (LINNAEUS)

Wola Michowa, 18 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

117. *Longitarsus atricillus* (GYLLENHAL)

Otryt-Dwerniczek, 14 X 1965, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 13 VIII 1975, 1 okaz.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. Występuje w całej Polsce, pospolitszy w okolicach podgórskich.

118. *Longitarsus suturellus* (DUFTSCHMID)

Rozsypaniec, 9 V 1968, 2 okazy, Bereżki, 7 VI 1970, 1 okaz, Wola Michowa, 13 VII 1974, 2 okazy, Maniów, 16 VII 1974, 9 okazów, Ustrzyki Górne, 21 IX 1975, 2 okazy na lepiężniku — *Petasites* sp.

Rozmieszczenie: Europa i Syberia po Japonię. W Polsce występuje w całym kraju, pospolitszy w górach i na przedgórzach.

119. *Longitarsus nasturtii* (FABRICIUS)

Pasmo Żuków, 23 VI 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa, północna Azja na południe do Tybetu. W całej Polsce pospolity.

120. *Longitarsus holsaticus* (LINNAEUS)

Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

121. *Longitarsus rubellus* (FOUDRAS)

Szeroki Wierch, 24 V 1966, 3 okazy, Rozsypaniec, 9 V 1968, 2 okazy.

Rozmieszczenie: góry środkowej i południowej Europy. W Polsce znany z Karkonoszy, Babiej Góry, Tatr, okolic Krakowa i Cieszyna. Podany też ogólnikowo z Bieszczadów (WARCHAŁOWSKI 1978).

122. *Longitarsus parvulus* (PAYKULL)

Wola Michowa, 20 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

123. *Longitarsus obliteratus* ROSENHAUER

Podany z Bieszczadów z okolic Studennego (SZYMCZAKOWSKI 1973). Rozmieszczenie: południowa część środkowej Europy, południowa Europa, Azja Mniejsza i Kaukaz. W Polsce lokalnie w środowiskach kserotermicznych, zwłaszcza bogatych w wapń.

— *Altica tamaricis* (SCHRANK)

Pogórze Przemyskie: Rybotycze, 29 V 1958, 1 samiec.

Rozmieszczenie: południowa część środkowej Europy, południowa Europa, Azja Mniejsza i Środkowa, Mongolia, północne Chiny i Korea. W Polsce znany tylko z Podkarpacia. Możliwy do odnalezienia w północnej części Bieszczadów.

124. *Altica oleracea* (LINNAEUS)

Zatwarnica (Suche Rzeki), VII 1974, liczny. Na pozostałych stanowiskach, poza poloniami, łowiono liczne samice należące prawdopodobnie do tego gatunku. Brak samców uniemożliwia pewne oznaczenie.

Rozmieszczenie: Europa. W całej Polsce pospolity.

125. *Batophila rubi* (PAYKULL)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pamo Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, na gatunkach z rodzaju *Rubus* L., liczny. Szczyt pojawu przypada na koniec sierpnia i wrzesień, może wtedy wystąpić masowo.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa, oraz góry Europy Południowej. Występuje w całej Polsce, pospolitszy w górach i na przedgórzach.

126. *Asiorestia transversa* (MARSHAM)

Bereżki, 12 VII 1967, 3 okazy, Otryt, VII 1974, liczny, Wołosate, VIII 1975, liczny, dolina pod Rozsypańcem, 23 VII 1981, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Europa i północny Kazachstan. Występuje w całej Polsce.

127. *Asiorestia ferruginea* (SCOPOLI)

Ustrzyki Dolne, Otryt, Pasma Żuków, Polana, Stuposiany, Ustrzyki Górne, Wołosate VI–VIII, ponad 100 okazów złowiono na ostrożeńiach – *Cirsium* spp.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

128. *Asiorestia femorata* (GYLLENHAL)

Wola Michowa, Przysłop, Sokoliki k. Tarnawy, Polonina Wetlińska, Ustrzyki Górne, Wołosate, Dolina Terebowca, Szeroki Wierch, Tarnica, Krzemień, Rozsypaniec, V–IX, około 100 okazów.

Rozmieszczenie: północna część Fennoskandii, góry i przedgórze Europy z wyjątkiem gór Półwyspu Iberyjskiego, Pirenejów i południowych Apeninów. W Polsce w górach pospolity, na przedgórzach znacznie rzadszy.

129. *Asiorestia transylvanica* (FUSS)

Polonina Wetlińska, Polonina Caryńska, Widelki, Ustrzyki Górne, Dolina Terebowca, Bukowe Berdo, Szeroki Wierch, Tarnica, Halicz, Rozsypaniec, V–IX, kilkaset okazów.

Rozmieszczenie: Karpaty od Żelaznej Bramy po Bieszczady Zachodnie. W Polsce tylko w Bieszczadach, skąd został dopiero niedawno wykazany (WARCHAŁOWSKI 1974b).

130. *Asiorestia cyanescens* (DUFTSCHMID)

Dolina Wołosatki, 14 VII 1981, 1 okaz, Polonina Wetlińska, 23 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Alpy i Karpaty. W Polsce pospolity jedynie w Tatrach ale występuje w całym łuku Karpat.

131. *Orestia aubei* ALLARD

Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz, 17–18 VII 1981, 10 okazów, Szeroki Wierch, 17 VII 1981, 1 okaz, Halicz, 23 VII 1981, 1 okaz. Chrząszcze były łowione wyłącznie pod szerokimi, płaskimi kamieniami leżącymi w trawiastych miejscach w piętrze polonin.

Rozmieszczenie: Karpaty i część Gór Dynarskich. W Polsce tylko w Tatrach i Bieszczadach.

132. *Hippuriphila modeeri* (LINNAEUS)

Wola Michowa, Maniów, VII 1974, liczny, Łukawica, 1 VI 1958, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa, zachodnia i środkowa Syberia i Ameryka Północna. Występuje w całej Polsce.

133. *Crepidodera aurea* (GEOFFROY)

Pasmo Żuków, 23 VI 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. W Polsce znany z zachodnich i południowych dzielnic.

134. *Crepidodera fulvicornis* (FABRICIUS)

Wola Michowa, Ustrzyki Górne, Sokoliki k. Tarnawy, Wołosate, Berezki, Polana, V-VII, kilkadziesiąt okazów złowiono na wierzbach — *Salix* spp.

Rozmieszczenie: Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

135. *Crepidodera aurata* (MARSHAM)

Baligród, Berezki, Berehy Górne, Bukowe Berdo, Chryszczata, Cisna, Czarna, Dolina i Terebowca, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Halicz, Jasło k. Cisny, Komańcza, Krzemień, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasmo Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Szeroki Wierch, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), Zwór, jeden z najliczniejszych stonkowatych w Bieszczadach. Owady dojrzałe spotyka się na wierzbach — *Salix* spp., niekiedy w wielkiej liczbie.

Rozmieszczenie: prawie cała Palearktyka. W całej Polsce bardzo pospolity.

136. *Crepidodera nitidula* (LINNAEUS)

Wola Michowa, 12 VII 1974, 1 okaz, 20 VII 1974, 1 okaz, Tarnica, 5 VIII 1975, 1 okaz

Rozmieszczenie: północna i środkowa Europa oraz górzyste obszary południowej Europy. Występuje w całej Polsce, częstszy w górach i na przedgórzach.

137. *Minota obesa* WALTZ

Maniów, Ustrzyki Górne, Połonina Wetlińska, Wielka i Mała Rawka, Berezki, Tarnica, Bukowe Berdo, Krzemień, Halicz, Rozsypaniec, Otryt-Hulskie, VI-VIII, ponad 100 okazów.

Rozmieszczenie: góry środkowej i południowej Europy. W Polsce w całym uku sudecko-karpackim, wyjątkowo na pogórzu.

138. *Mantura chrysanthemii* (KOCH)

Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz, Otryt, 14 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa bez części południowej. Występuje w całej Polsce.

139. *Chaetocnema semicoerulea* (KOCH)

Ustrzyki Dolne, 30 VI 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: południowa Europa i południowa część Europy Środkowej. W Polsce wykazany z centralnych i południowych dzielnic.

140. *Chaetocnema concinna* (MARSHAM)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Chryszczata, Cisna, Czarna, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Jasło k. Cisny, Komańcza, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Muczne, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Zatwarnica (Suche Rzeki), W niższych piętrach łowiony w licznych okazach.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

141. *Chaetocnema hortensis* (GEOFFROY)

Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

142. *Sphaeroderma testaceum* (FABRICIUS)

Góra Żuków, 22 VI 1953, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Europa i Kaukaz. Występuje w całej Polsce, ale w górach i na przedgórzach rzadki.

143. *Sphaeroderma rubidum* (GRAELLS)

Pasma Żuków, 22 VI 1953, 2 okazy, Dwerniczek, 5 IX 1962, 1 okaz, Habkowce, 16 VII 1969, 1 okaz, 12 IX 1969, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), 27–29 VII 1974, 5 okazów.

Rozmieszczenie: środkowa i południowa Europa, północna Afryka i Azja Mniejsza. Występuje w całej Polsce, nieco częściej na przedgórzach.

144. *Mniophila muscorum* (KOCH)

Smerek, 22 VII 1967, 1 okaz, Bukowe Berdo, 18 IX 1968, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 3 IV 1969, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa. Występuje w całej Polsce, częściej w górach i na przedgórzach.

145. *Psylliodes affinis* (PAYKULL)

Baligród, Bereżki, Berehy Górne, Chryszczata, Cisna, Czarna, dolina Wołosatki, Falowa, Habkowce, Jasło k. Cisny, Komańcza, Lutowiska, Łukawica k. Leska, Maniów, Mików, Otryt, Pasma Żuków, Piekło, Połonina Caryńska, Połonina Wetlińska, Smolnik n. Sanem, Stuposiany, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Wola Michowa, Wołosate, Zatwarnica (Suche Rzeki), na psiance słodkogórz – *Solanum dulcamara* L., łowiony w licznych okazach.

Rozmieszczenie: zachodnia Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

146. *Psylliodes frivaldszkyi* WEISE

Tarnica, 24 VI 1953, 2 okazy, 25 VI 1953, 2 okazy, Połonina Caryńska, 21 IX 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Karpaty i Góry Bihorskie. W Polsce podany tylko z Bieszczadów (Węgrzecki 1963). Okazy z Tarnicy były podstawą tego doniesienia.

147. *Psylliodes subaenea* KUTSCHERA

Piekło 21 VII 1967, 4 okazy, Chryszczata, 24 VII 1967, 1 okaz.

Rozmieszczenie: góry i przedgórze Karpat Wschodnich i Południowych, wschodnie Alpy i góry południowo-wschodniej Europy. W Polsce znany tylko z Pogórza Przemyskiego i Bieszczadów.

148. *Psylliodes cucullata* (ILLIGER)

Paniszczów, 22 VI 1953, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 28 VI 1953, 1 okaz, Otryt, 16 VI 1958, 2 okazy.

Rozmieszczenie: Europa i południowa Syberia po Mongolię. Występuje w całej Polsce.

149. *Cassida viridis* LINNAEUS

Paniszczów, Piekło, Łukawica, Baligród, Moczarne, Stuposiany, Dolina Caryńska, Zatwarnica, (Suche Rzeki), Ustrzyki Górne, V–IX, kilkaset okazów złowiono na miętach — *Mentha* spp.

Rozmieszczenie: Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

150. *Cassida nebulosa* LINNAEUS

Moczarne, 30 V 1969, 1 okaz, Wola Michowa, 13 VII 1974, 2 okazy, 18 VII 1974, 1 okaz, Zatwarnica, 17 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Palearktyka i znaczna część Ameryki Północnej. Występuje w całej Polsce.

151. *Cassida flaveola* THUNBERG

Pasmo Żuków, 22 VI 1953, 2 okazy, Polonina Wetlińska, 29 VII 1974, 1 okaz, Zatwarnica (Suche Rzeki), 29 VII 1974, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Europa. Występuje w całej Polsce.

152. *Cassida atrata* FABRICIUS

Wykazany ze Studennego k. Terki (SZYMCZAKOWSKI 1973).

Rozmieszczenie: południowo-wschodnia Europa i południowa część Europy Środkowej, Azja Mniejsza. W Polsce znany z kilku stanowisk w południowej części kraju.

153. *Cassida vibex* LINNAEUS

Pasmo Żuków, Myczkowce, Łopieninka, Habkowce, Krywe, Łukawica, Ustrzyki Górne, Wołosate, Zatwarnica, Polonina Wetlińska i Caryńska, Szeroki Wierch, Tarnica, kilkaset okazów złowiono na ostrożeńiach — *Cirsium* spp.

Rozmieszczenie: Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

154. *Cassida rubiginosa* MÜLLER

Pasmo Żuków, Czarna, Ustrzyki Dolne, Polana, Ustrzyki Górne, Połonina Caryńska, Zatwarnica, kilkaset okazów złowiono na ostrożeńiach – *Cirsium* spp.

Rozmieszczenie: Palearktyka. W całej Polsce pospolity.

155. *Cassida denticollis* SUFFRIAN

Habkowiec, 6 VII 1969, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 4 IX 1977, 1 okaz.

Rozmieszczenie: środkowa i wschodnia Europa, zachodnia Syberia. Występuje w całej Polsce.

156. *Cassida sanguinolenta* MÜLLER

Czarna, 9 VI 1970, 1 okaz.

Rozmieszczenie: środkowa i wschodnia Europa, zachodnia Syberia. Występuje w całej Polsce.

157. *Cassida prasina* ILLIGER

Pasmo Żuków, 23 VI 1953, 4 okazy, Dolina Wetlińska, 27 VI 1953, 1 okaz, Ustrzyki Górne, 14 VII 1981, 1 okaz.

Rozmieszczenie: północna i środkowa Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

158. *Cassida nobilis* LINNAEUS

Tarnica, 26 VII 1953, 1 okaz.

Rozmieszczenie: Palearktyka. Występuje w całej Polsce.

CHARAKTERYSTYKA FAUNY POSZCZEGÓLNYCH ŚRODOWISK

Stonkowate zasiedlają najrozmaitsze środowiska lądowe. W związku z fitofagią ich obecność na danym terenie zależna jest od obecności rośliny żywicielskiej. Zdecydowana większość gatunków stonkowatych preferuje tereny otwarte, silnie nasłonecznione, suche, często kserotermiczne. Z uwagi na specyficzny mikroklimat Bieszczadów, gatunki te są w Bieszczadach nieliczne lub w ogóle nie występują. Dlatego też, wśród stonkowatych Bieszczadów, gatunków związanych z terenami wilgotnymi i zacienionymi jest proporcjonalnie więcej niż na większości obszarów Polski niżowej. Jak w każdym górach, na rozmieszczenie *Chrysomelidae* w Bieszczadach wpływają też czynniki związane z piętrowością środowisk.

Piętro pogórza i kraina dolin

Lasy mieszane. Środowiska leśne są w niewielkim stopniu zasiedlone przez stonkowate. W Bieszczadach nie wykazano ani jednego gatunku związanego wyłącznie z tym środowiskiem. Na sąsiadującym obszarze Beskidu Niskiego

z gatunków leśnych złowiono *Chrysolina oricalcia*, która może się odnaleźć w północnej części Bieszczadów.

Granica lasów liściastych i terenów otwartych. Jest to jedno z najbogatszych w stonkowate środowisk, zwłaszcza przy wystawie południowej. Do charakterystycznych gatunków należą: *Zeugophora flavicollis*, *Pachybrachis hieroglyphicus*, *P. sinuatus*, *Cryptocephalus frenatus*, *C. flavipes*, *C. ocellatus*, *C. pusillus*, *Gonioctena viminalis*, *G. rufipes*, *G. pallida*, *Phratora tibialis*, *Ph. laticollis*, *Ph. vitellinae*, *Galerucella lineola*, *Luperus flavipes*, *Crepidodera aurea*, *C. fulvicornis*, *C. aurata* i *C. nitidula*. Ponadto często towarzyszą im *Smaragdina salicina*, *Cryptocephalus octopunctatus*, *C. quinquepunctatus*, *Linacidea aenea*, *Chrysomela vigintipunctata*, *Ch. cuprea*, *Ch. populi*, *Gonioctena linnaeana*, *G. intermedia*, *G. interposita*, *Luperus hyperus*, *L. viridipennis* i *Agelastica alni*.

Łąki. W Bieszczadach zdecydowanie przeważają łąki wilgotne. Fauna tego środowiska jest niezbyt bogata w stonkowate, ale bardzo charakterystyczna. Licznie występują tu *Orsodacne cerasi*, *Lema gallaeciana*, *L. melanopus*, *Bromius obscurus*, *Chrysolina herbacea*, *Ch. polita*, *Ch. staphylea*, *Oreina rugulosa*, *Hydrothassa marginella*, *Galerucella tenella*, *Phyllotreta nemorum*, *Ph. undulata*, *Longitarsus melanocephalus*, *Altica oleracea*, *Hippuriphila modeeri*, *Chaetocnema concinna*, *Cassida viridis*, *C. vibex* i *C. rubiginosa*. Nielicznie, ale tylko w tym środowisku łowiono *Lema erichsoni*, *Labidostomis longimana*, *Cryptocephalus sericeus*, *C. chrysopus*, *Phaedon laevigatus*, *Prasocuris phellandri*, *Phyllobrotica quadrimaculata*, *Phyllotreta vittata*, *Ph. atra*, *Longitarsus parvulus*, *Sphaeroderma testaceum* i *Cassida nebulosa*. Suchsze miejsca na stokach i obrzeżach łąk posiadają faunę nieco odmienną, bowiem prócz gatunków wymienionych powyżej dochodzą jeszcze *Lema cyanella*, *Cryptocephalus biguttatus*, *C. moraei*, *Chrysolina varians*, *Ch. cuprina*, *Ch. hyperici*, *Galeruca tanacetii*, *G. pomonae*, *Aphthona euphorbiae*, *Longitarsus atricillus*, *Asiorestia transversa*, *A. ferruginea*, *Psylliodes subaenea*, *Cassida denticollis*, *C. sanguinolenta* i *C. prasina*.

Zarośla wierzbowe. Środowisko to występuje na wilgotnych łąkach w dolinach i wzdłuż potoków. Zasiedlające je ugrupowanie stonkowatych jest bardzo swoiste. Do charakterystycznych gatunków należą *Clytra quadripunctata*, *Chrysomela vigintipunctata*, *Ch. cuprea*, *Ch. populi*, *Ch. tremulae*, *Ch. saliceti*, *Gonioctena linnaeana*, *Lochmaea caprae* i *Chaetocnema semicoerulea*. Ponadto spotyka się tu znaczną część gatunków charakterystycznych dla obrzeży lasów.

Zarośla olszy szarej. Wyróżniają się niezbyt bogatym składem gatunkowym stonkowatych. Najbardziej charakterystyczne gatunki to *Cryptocephalus octopunctatus*, *C. sexpunctatus*, *C. quinquepunctatus*, *Linacidea aenea*, *Gonioctena flavicornis*, *G. interposita* i *Agelastica alni*.

Brzegi cieków i zbiorników wodnych. Tylko w tym środowisku spotyka się *Donacia aquatica*, *D. marginata*, *D. thalassina*, *D. simplex* i *Prasocuris junci*. Ponadto, częściej niż w innych środowiskach łowi się *Phaedon cochleariae* i *Ph. armoraciae*.

Torfowiska niskie. To ubogie środowisko zasiedlają w zasadzie tylko dwa gatunki: *Plateumaris discolor* i *P. consimilis*.

Torfowiska wysokie. To skrajnie ubogie środowisko nie zamieszkuje w Bieszczadach ani jeden swoisty gatunek. Jednak w tym środowisku, na odrostach brzoźowych, najczęściej był łowiony *Cryptocephalus labiatus*.

Suche zbocza kserotermiczne. Środowisko to występuje w Bieszczadach tylko w niewielkich płatach w dolinie Sanu. Na obszarach nizinnych kserotermi należą do najbogatszych w stonkowate siedlisk i wyróżniają się swoistym składem gatunkowym. Do typowo kserofilnych gatunków łowionych w Bieszczadach należą *Coptocephala rubicunda*, *Cryptocephalus violaceus*, *Aphthona atrovirens*, *Longitarsus obliteratus* i *Cassida atrata*. Ponadto należy tu zaliczyć *Cryptocephalus marginatus*, który został wprawdzie złowiony w przyszczytowej partii Tarnicy, ale prawdopodobnie zaniósł go tam silne wiatry.

Piętro regła dolnego

Lasy bukowe. Należą do najuboższych w stonkowate środowisk. Jedynym masowo występującym gatunkiem jest *Sclerophaedon carniolicus*. Wzdłuż potoków, w silnie zacienionych miejscach łowiono też *Sclerophaedon carpathicus*. Na obrośniętych przez mchy pniach najczęściej można spotkać *Mniophila muscorum*. W próchniejących kłodach i pod korą często spotyka się *Chrysolina lapidaria*. W miejscach świetlistych, w zaroślach starców i roślin baldaszkowatych występują *Oreina intricata* i *O. alpestris*.

Polany śródleśne. Występuje tu dość bogate ugrupowanie stonkowatych. Do najbardziej charakterystycznych gatunków należą *Cryptocephalus aureolus*, *C. hypochoeridis*, *C. vittatus*, *Chrysolina varians*, *Ch. cuprina*, *Oreina rugulosa*, *O. alpestris*, *Longitarsus curtus*, *Batophila rubi*, *Asiolestia transylvanica* i *Sphaeroderma rubidum*. W wilgotnych miejscach, w pobliżu cieków dochodzą jeszcze *Chrysolina globipennis*, *Ch. lapidaria*, *Ch. rufa*, *Ch. marcasitica*, *Oreina intricata*, *O. virgulata*, *Longitarsus suturellus*, *Asiolestia femorata* i *A. cyanescens*. Spotyka się tu także wiele gatunków dominujących na łąkach w piętrze pogórza. Suche fragmenty polan, z płatami borówczysk są znacznie uboższe i jedynym charakterystycznym gatunkiem jest *Timarcha metallica*. Obok niej często występuje *Minota obesa*.

Piętro połonin

Trawiaste stoki. Gatunkami charakterystycznymi, choć nie zawsze licznymi są *Oreina plagiata*, *Aphthona stussineri*, *Longitarsus rubellus* i *Psylliodes frivaldszkyi*. Ponadto, często spotyka się tu gatunki występujące na łąkach w niższych piętrach, jak *Cryptocephalus aureolus*, *C. hypochoeridis*, *Leptinotarsa decemlineata*, *Chrysolina globipennis*, *Ch. rufa*, *Ch. lapidaria*, *Ch. umbratilis*, *Ch. marcasitica*, *Ch. purpurascens*, *Oreina alpestris*, *Gastrophysa viridula*, *Asio-*

restia transylvanica i *A. cyanescens*. Kilka gatunków było łowionych wyłącznie na łąkach w piętrze połonin, ale z uwagi na ogólne wymagania ekologiczne tych gatunków należy uznać to za przypadek. Są to: *Chrysolina marginata*, *Phyllotreta ochripes*, *Ph. cruciferae*, *Aphthona lutescens*, *Longitarsus holsaticus*, *Chaetocnema hortensis* i *Cassida nobilis*.

Borówczyska. To ubogie środowisko zamieszkują jedynie *Timarcha metallica* i *Minota obesa*, niekiedy jednak w wielkiej liczbie.

Grzbietowe skałki i rumowiska. Środowisko to ma jednego, bardzo charakterystycznego reprezentanta — *Orestia aubei*. Ponadto, pod kamieniami często spotyka się *Chrysolina lapidaria* i *Timarcha metallica*.

Zarośla olszy zielonej. Występuje tu tylko jeden gatunek, *Luperus viridipennis*, zwykle jednak w tysiącach egzemplarzy.

Środowiska ruderalne

Występują tu szczególnie licznie *Dlochrysa fastuosa* i *Gastrophysa viridula*. Ponadto w pobliżu domostw najczęściej łowiono *Leptinotarsa decemlineata* i *Psylliodes affinis*.

UWAGI ZOOGEOGRAFICZNE

Bieszczady stanowią dobrze wyodrębnioną jednostkę zoogeograficzną w Polsce. Jakkolwiek z uwagi na położenie geograficzne i swoisty mikroklimat przeważają tu szeroko rozmieszczone gatunki, to wśród elementów górskich spotykamy gatunki swoiste dla tego obszaru, nie występujące w innych górach w Polsce.

Wśród gatunków górskich można wyróżnić następujące elementy:

1. Gatunki subalpejskie — spotykane w górach i na przedgórzach prawie całej Europy — *Cryptocephalus quinquepunctatus*, *Oreina rugulosa*, *Phaedon laevigatus*, *Timarcha metallica*, *Minota obesa* i *Mniophila muscorum*.

2. Gatunki alpejskie — występujące zwykle w wyższych partiach gór na znacznej części Europy — *Chrysolina rufa*, *Ch. lapidaria*, *Ch. umbratilis*, *Ch. marcasitica*, *Ch. purpurascens*, *Oreina intricata*, *O. alpestris*, *O. plagiata*, *O. virgulata*, *O. cacaliae*, *Sclerophaedon carniolicus*, *Gonioctena interposita*, *Luperus viridipennis*, *Longitarsus rubellus*, *Asiorestia cyanescens* i *Psylliodes subaenea*.

3. Gatunki karpackie — występujące w całym łuku Karpat i w górach sąsiadujących — *Chrysolina globipennis*, *Orestia aubei* i *Psylliodes frivaldszkyi*.

4. Gatunki wschodnio- i południowokarpackie — występujące w Karpatkach Południowych i Wschodnich i w pasmach górskich graniczących z tymi obszarami — *Sclerophaedon carpathicus*, *Aphthona stussineri* i *Asiorestia transylvanica*.

5. Gatunki borealnoalpejskie — występujące w Skandynawii i obszarach górskich Europy — *Gonioctena flavicornis*, *G. intermedia* i *Asiorestia femorata*.

Pozostałe gatunki występujące w Bieszczadach reprezentują następujące elementy zoogeograficzne:

6. Gatunki holarktyczne — występujące na znacznej części Holarktyki — *Chrysolina staphylea*, *Gastrophysa polygoni*, *Prasocuris phellandri*, *Chrysomela tremulae*, *Gonioctena viminalis*, *G. rufipes*, *G. pallida*, *Agelastica alni*, *Phyllotreta vittata*, *Hippuriphila modeeri* i *Cassida nebulosa*.

7. Gatunki palearktyczne — występujące w prawie całej Palearktyce — *Donacia aquatica*, *D. thalassina*, *D. simplex*, *Plateumaris sericea*, *P. consimilis*, *Lema cyanella*, *Bromius obscurus*, *Dlochrysa fastuosa*, *Linacidea aenea*, *Chrysomela vigintipunctata*, *Phratora laticollis*, *Ph. vitellinae*, *Galerucella lineola*, *Lochmaea caprae*, *Phyllotreta vittula*, *Ph. undulata*, *Ph. ochripes*, *Longitarsus kutscheraei*, *L. suturellus*, *L. holsaticus*, *Crepidodera fulvicornis*, *C. aurata*, *Chaetocnema hortensis*, *Cassida viridis*, *C. vibex*, *C. rubiginosa*, *C. prasina* i *C. nobilis*.

8. Gatunki zachodniopalearktyczne — występujące w Palearktyce na zachód od Bajkału — *Chrysolina varians*, *Ch. hyperici*, *Phaedon cochleariae*, *Galeruca tanacetii*, *Luperus flavipes*, *Phyllotreta nemorum*, *Longitarsus melanocephalus*, *L. exoletus*, *L. atricollis*, *L. parvulus*, *Asiorestia ferruginea*, *Crepidodera aurea*, *Chaetocnema concinna*, *Sphaeroderma rubidum*, *Psylliodes affinis*, *P. cucullata*, *Cassida denticollis* i *C. sanguinolenta*.

9. Gatunki euroszyberyjskie — występujące na znacznych obszarach Europy i Syberii z wyłączeniem terenów o klimacie śródziemnomorskim lub stepowym i pustynnym — *Donacia marginata*, *Orsodacne cerasi*, *Lema gallaeciana*, *L. melanopus*, *Labidostomis longimana*, *Clytra quadripunctata*, *Smaragdina salicina*, *Pachybrachis hieroglyphicus*, *Cryptocephalus octopunctatus*, *C. sexpunctatus*, *C. bipunctatus*, *C. biguttatus*, *C. sericeus*, *C. hypochoeridis*, *C. violaceus*, *C. frenatus*, *C. moraei*, *C. flavipes*, *C. labiatus*, *Gastrophysa viridula*, *Phaedon armoraciae*, *Hydrothassa marginella*, *Chrysomela cuprea*, *Gonioctena linnaeana*, *Galerucella tenella*, *Galeruca pomonae*, *Phyllotreta quadrimaculata*, *Luperus lyperus*, *Longitarsus curtus* i *Asiorestia transversa*.

10. Gatunki euroazjatyckie — występujące w Europie, Azji Środkowej i północnej części Obszaru Orientalnego — *Lilioceris merdigera*, *Chrysolina herbacea*, *Ch. modesta*, *Ch. polita*, *Ch. marginata*, *Ch. oricalcia*, *Chrysomela populi*, *Phyllotreta atra*, *Ph. cruciferae*, *Aphthona lutescens*, *A. euphorbiae*, *Longitarsus succineus* i *L. nasturtii*.

11. Gatunki eurokaukaskie — występujące w Europie, na Kaukazie i w północnej części Azji Mniejszej — *Cryptocephalus ocellatus*, *Prasocuris junci*, *Longitarsus obliteratus* i *Sphaeroderma testaceum*.

12. Gatunki europejskie — występujące tylko w Europie — *Zeugophora flavicollis*, *Lema erichsoni*, *Coptocephala rubicunda*, *Cryptocephalus aureolus*, *C. marginatus*, *C. vittatus*, *C. chrysopus*, *C. pusillus*, *Pachnephorus pilosus*, *Chrysolina haemoptera*, *Ch. diversipes*, *Ch. cuprina*, *Chrysomela saliceti*, *Phratora tibialis*, *Aphthona atrovirens*, *Altica oleracea*, *Batophila rubi*, *Crepidodera nitidula*, *Mantura chrysanthemii*, *Chaetocnema semicoerulea*, *Cassida flaveola* i *C. atrata*.

13. Gatunki pontyjskie — z centrum występowania w Prowincji Pontyjskiej — tylko *Pachybrachis sinuatus*.

14. Gatunki zawleczone — *Leptinotarsa decemlineata*.

Ogółem, z Bieszczadów wykazano 158 gatunków stonkowatych, co stanowi około 35% wszystkich gatunków znanych z Polski. Jak na obszar górski, jest to liczba wysoka i nie należy się spodziewać wykrycia w Bieszczadach wielu nowych gatunków. Wydaje się, że nawet przy tak szerokim traktowaniu obszaru Bieszczadów, jak w niniejszej pracy, liczba występujących tu stonkowatych nie przekracza 200 gatunków. Czynnikiem ograniczającymi są szczególnie wilgotny mikroklimat oraz znaczne pokrycie powierzchni obszarami leśnymi. Najwięcej gatunków do wykrycia należy się spodziewać w obrębie podrodziny *Alticinae*, której przedstawiciele najliczniej występują wiosną i jesienią, a więc w okresie najmniej intensywnej eksploracji terenu. Dotyczy to szczególnie obszarów położonych na pogórzach, zwłaszcza w dolinie Sanu.

Porównując stonkowate fauny Bieszczadów z innymi górami w Polsce, rzuca się w oczy zoogeograficzna odmienność tej fauny. Szczególne piętno nadają Bieszczadom gatunki wschodnio- i południowokarpackie, jak *Scelophaedon carpathicus*, *Aphthona stussineri* i *Asiolestia transylvanica*. Gatunki te występują w Polsce tylko w Bieszczadach, gdzie osiągają swoją północno-zachodnią granicę zasięgu. Z innych gatunków karpackich w Bieszczadach szczególnie licznie występuje *Chrysolina globipennis*, która poza tym obszarem jest znacznie rzadsza. Tu także znajduje się jedyne w Polsce stanowisko *Psylliodes frivaldszkyi*, gatunku szczególnie liczego we wschodnich i południowych częściach Karpat. Z gatunków alpejskich nie stwierdzono natomiast w Bieszczadach, pospolitej w Tatrach i Karkonoszach, *Chrysolina lichenis*, brak jest także *Chrysolina carpathica*, *Ch. fuliginosa* i *Oreina bifrons*. W badanym przeze mnie materiale nie stwierdziłem pospolitej w Sudetach i Karpatach Zachodnich *Oreina speciosissima*. Znacznie rzadziej spotyka się w Bieszczadach niż w pasmach górskich położonych bardziej na zachód *Oreina intricata*, *O. plagiata*, *O. cacaliae* i *Asiolestia cyanescens*. Natomiast częściej niż w innych polskich górach można tu spotkać *Oreina virgulata*, *Gonioctena intermedia*, *G. interposita*, *Luperus viridipennis* i *Psylliodes subaenea*. Osobliwością Bieszczadów jest masowe występowanie *Oreina rugulosa*, która poza tym obszarem należy w Polsce do rzadkości.

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L. 1983, *Gonioctena intermedia* (HELLIESSEN, 1911) (Coleoptera, Chrysomelidae) nowy gatunek chrząszcza dla fauny Polski. Prz. zool., Wrocław, 26: 409-411.
- BROVDIJ W. M. 1977. *Chrysomelidae-Chrysomelinae*. W: „Fauna Ukrainy”, Tom 19, vyp. 16. Kijów, 385 pp., 281 ff.
- HORION A. 1951. Verzeichnis der Käfer Mitteleuropas (Deutschland, Österreich, Tschechoslowakei) mit kurzen faunistischen Angaben. 1-2. Stuttgart, X + 536 pp.

- ŁAZORKO V. 1963. Materiały do systematyki i faunistyki żukiv Ukrainy. Vancouver, 123 pp., 3 ff.
- ŁOMNICKI A. M. 1884. Catalogus Coleopterorum Haliciae. Leopoli, 4 nlb. + 43 pp.
- PISARSKI B. 1971. Charakterystyka zoologiczna środowisk Bieszczadów Zachodnich. *Fragm. faun.*, Warszawa, 17: 23–30.
- SZYMCZAKOWSKI W. 1973. Materiały do znajomości chrząszczy (*Coleoptera*) biotopów ksero-termicznych Polski. *Acta zool. cracov.*, Kraków, 18: 183–216.
- TRELLA T. 1930. Wykaz chrząszczy okolic Przemyśla. Uzupełnienia do dotychczasowych wykazów oraz rodzina: *Chrysomelidae*. *Pol. Pismo ent.*, Lwów, 9: 186–200, t. 3.
- WARCHAŁOWSKI A. 1971. *Chrysomelidae*. Część ogólna i podrodziny: *Donaciinae*, *Orsodacninae*, *Criocerinae*, *Clytrinae*, *Cryptocephalinae*, *Lamprosomatinae* i *Eumolpinae*. W: „Klucze do oznaczania owadów Polski” XIX, 94a, Warszawa, 113 pp., 546 ff.
- WARCHAŁOWSKI A. 1973. *Chrysomelidae*. Podrodziny: *Chrysomelinae* i *Galerucinae*. W: „Klucze do oznaczania owadów Polski”, XIX, 94b, Warszawa, 97 pp., 415 ff.
- WARCHAŁOWSKI A. 1974a. Występowanie podhalanki *Chrysochloa rugulosa* (SUFFRIAN, 1851) na obszarze Polski i Europy (*Coleoptera*, *Chrysomelidae*). *Prz. zool.*, Wrocław, 18: 115–118, 2 ff.
- WARCHAŁOWSKI A. 1974b. Podrywka transylwańska, *Crepidodera transylvanica* FUSS, 1864 nowy dla fauny Polski gatunek susówki (*Coleoptera*, *Chrysomelidae*). *Prz. zool.*, Wrocław, 18: 371–372, 1 f.
- WARCHAŁOWSKI A. 1978. *Chrysomelidae*. Podrodziny: *Halticinae*, *Hispinae* i *Cassidinae*. W: „Klucze do oznaczania owadów Polski”, XIX, 94c, Warszawa, Wrocław, 157 pp., 895 ff.
- WEISE J. 1888. *Chrysomelidae*, Lief. V. W: *Naturgeschichte der Insecten Deutschlands*, *Coleoptera*, 6, 5. Berlin, pp. 769–960.
- WEISE J. 1891. Wieviel Arten enthält die Gattung *Sclerophaedon*? *Dtsch. Ent. Z.*, Berlin, 1891: 158–159.
- WĘGRZECKI M. 1963. Materiały do poznania rodziny *Chrysomelidae* (*Coleoptera*). *Fragm. faun.*, Warszawa, 11: 1–19.
- ZARZYCKI K. 1971. Ogólna charakterystyka Bieszczadów Zachodnich i ich roślinności. *Fragm. faun.*, Warszawa, 17: 11–21.

Katedra Zoologii AR
50-205 Wrocław, ul. Cybulskiego 20

РЕЗЮМЕ

[Заглавие: Листоеды (*Coleoptera*, *Chrysomelidae*) Бещад]

В работе приведены 158 видов листоедов обнаруженных в Бещадах и 5 видов из сопредельных территорий, которые могут быть найдены также в Бещадах. *Sclerophaedon carpathicus* и *Aphthona stussineri* являются новыми для фауны Польши.

В систематической части автор приводит для каждого вида его местонахождение в Бещадах, географический ареал и распространение в Польше. Для видов, найденных во время кормежки, приведены также кормовые растения. Впервые

констатировано, что *Chrysolina lapidaria* кормится на различных видах подбела — *Petasites* spp. и подтверждено, что *Chrysolina globipennis* кормится на различных видах мяты — *Mentha* spp.

В последующей части автор приводит распространение листоедов по биотопам и растительным ярусам. Для каждого биотопа приведены характерные виды, чаще всего встречающиеся в нем, и сопутствующие виды.

Работу завершает зоогеографическая характеристика листоедов исследованной территории. Автор обращает внимание на зоогеографическую обособленность Бещад по сравнению с иными горными системами Польши, что выражено в присутствии южно- и восточнокарпатских видов, для которых Бещады являются западной границей их ареалов. Это: *Sclerophaedon carpathicus*, *Aphthona stussineri* и *Asio-restia transylvanica*. Для *Psylliodes frivaldszkyi* Бещады являются единственным местонахождением в Польше. Относительно часто по сравнению с иными горами Польши встречаются в Бещадах *Oreina virgulata*, *Gonioctena intermedia*, *G. interposita*, *Luperus viridipennis* и *Psylliodes subaenea*, а *Oreina rugulosa* в массовом количестве в то время, как отсутствует здесь ряд видов, известных из Западных Карпат и Судетов.

SUMMARY

[Title: *Chrysomelidae* (Coleoptera) of Bieszczady Mts.]

In the paper have been shown 158 species from Bieszczady Mts., and from the neighbouring areas 5 species which can also be found in those mountains. *Sclerophaedon carpathicus* and *Aphthona stussineri* are new to the fauna of Poland.

In the systematic part the author quotes for each of the species its finding-places in Bieszczady Mts., general geographic distribution and distribution in Poland. For species taken during feeding, the name of the food-plant has been mentioned. It has been found for the first time that *Chrysolina lapidaria* feeds on several species of *Petasites*, and feeding of *Chrysolina globipennis* on several species of *Mentha* has been confirmed.

In the next part the occurrence of the *Chrysomelidae* in different habitats and floral levels is presented, the characteristic, the most common, and accompanying species are named.

At the end of the paper a zoogeographic analysis of the *Chrysomelidae* of Bieszczady Mts. is given. A distinct zoogeographic character of Bieszczady Mts. in comparison with other mountains in Poland has been stated. The evidence of the above is in the fact that some South-Carpathian and East-Carpathian species have in the Bieszczady their north-western limit of distribution. They are the following species: *Sclerophaedon carpathicus*, *Aphthona stussi-*

neri and *Asiolestia transylvanica*. Also for *Psylliodes frivaldszkyi* the only finding place in Poland lies in Bieszczady Mts. In difference to other mountains in Poland, *Oreina virgulata*, *Gonioctena intermedia*, *G. interposita*, *Luperus viridipennis* and *Psylliodes subaenea* occur comparatively frequently in Bieszczady, and *Oreina rugulosa* is to be found there often in great numbers. On the other hand, several species known from western Carpathians and the Sudetes are not met with in Bieszczady Mts.